

כ"ב בשבט, תשע"ד, 23.1.2014

גיליון מס' 393

פרשת משפטים

הפרידה הגורלית של משה, לקראת העלייה אל ההר

מאת יעקב נוקד, קיבוץ שלוחות

בפרק האחרון שבפרשתנו, מתוארת תחילתה של דרמה. דרמה שהתחילה בעליית משה אל הר האלוהים, והסתיימה בחטא העגל.

בפרשתנו מתואר תיאור חגיגי ומרומם. לאחר מעמד הר סיני, ולאחר המשפטים שנתנו לעם ישראל, מוביל משה שלב נוסף – "ברית האגנות" או "ברית סיני". משה מספר לכל העם את דברי ה', ועם ישראל, באחדות (הלוואי עלינו) מגיב באופן מרגש: **"ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל הדברים אשר דבר ה' נעשה"** (שמות כ"ד, ג).

גם המשך האירוע הינו חגיגי ומרומם, משה בונה מזבח ושתיים עשרה מצבות כנגד שבטי ישראל, ונערי בני ישראל מעלים קרבנות לה'. משה נוטל את ספר הברית ומקריא ממנו, ושוב מגיב העם באופן מוחלט: **"ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע"** (שמות כ"ד ז). משה מצידו מסיים את הברית על ידי זריקת דם, שאחריו מופיע תיאור המראה שראו משה, נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל: **"ויקח משה את הדם ויזרק על העם ויאמר: הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם על כל הדברים האלה"** (שמות כ"ד ט).

ניתן למצוא כאן ברית, בסופו של מהלך משמעותי מאין כמוהו, (מעמד הר סיני, התגלות ה' לכל עם ישראל, ולאחריו אף ציווי משפטים, ולבסוף ברית יפה הכוללת את כל העם מקטנם ועד גדולם – משה רבינו).

ומיד אחר כך משה נקרא לעלות להר, וכשהוא חוזר, הכל נראה אחרת. מה התפסס כאן? נתבונן שוב בפסוקים: ה' קורא אל משה לעלות להר: **"ויאמר ה' אל משה עלה אלי ההרה והיה שם ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורתם ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל הר האלהים"** (שמות כ"ד י"ב-ג).

משה ויהושע נפרדים לשלום. הפסוקים מתארים את הפרידה שמתבררת כגורלית: **"ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה עד אשר נשוב אליכם והנה אהרן וחור עמכם מי בעל דברים יגש אלהם ויעל משה אל ההר ויכס הענן את ההר... ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר והיה משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה"** (בראשית כ"ד י"ד-ח).

משה נפרד מה"דרג הגבוה", קרי אהרן וחור (שעל פי המדרש נרצח אחר כך על ידי העם במעשה העגל) שהיו הממונים בהיעדרו, ומהזקנים. משה לא נפרד מהעם, שעל שפתיו עדיין מתנגנות המילים "נעשה ונשמע". מהי המשמעות של פרידה שכזו? ה' מזמן את משה אל הר האלוהים במילים "עלה אלי ההרה והיה שם". מדובר בנוכחות מלאה של משה בהר, כמין ניתוק. לניתוק שכזה יש מקום, בייחוד אם ה' מצווה על כך, ובייחוד כאשר המטרה היא קבלת לוחות האבן. אך אם נדמה את עם ישראל כולו לדמות אדם, בעוד העם מסמל את הגוף, ומשה

את הנשמה, נמצא פשר בפסקה של הרא"ה קוק באורות התשובה: "לפעמים ע"י מה שמתאמצים להיות מדובק ברוחניות עליונה, מתרוממים כל כחות החיים הרוחניים למעלה בעולם המחשבה העליונה, והגוף נעזב מן הנשמה, וע"י זה המדות הרעות שולטות בו. ואח"כ כשהסתכלות הרוחנית העליונה נגמרת, וכח החיים חוזר לרגילות שלו, מוצאת הנשמה את הגוף שבור בקלקולי תכונותיו, ומתחילה מלחמה פנימית גדולה ומסוכנת מאד. ובשביל כך צריכה היא התשובה, עם חפץ זכוך המדות, להיות קודמת לעליה ההסתכלותית, ואז מכשירים איזה צד של מגע בין הגוף אל הנשמה גם בהתעלותה העליונה." ("ד, ב').

תיאור זה בהחלט מתאים. "הגוף (העם) נעזב מן הנשמה" (משה). "המידות הרעות שולטות בו" (בעם), "מוצאת הנשמה (משה) את הגוף (העם) שבור בקלקולי תכונותיו (חטא העגל)" "ומתחילה מלחמה פנימית גדולה ומסוכנת מאד" (בקשת הסליחה מה', וההרג בעם). הרא"ה קוק מסכם בכך שיש צורך ב"צד של מגע בין הגוף (העם) אל הנשמה (משה) גם בהתעלותה העליונה".

לא ברור מה היה קורה לו משה היה נפרד בפועל גם מן העם. ואולי גם כך היה נוצר העגל. אבל הפרידה מהעם בולטת בהיעדרה, בייחוד לאור התיאורים הקודמים, בהם משה דיבר עם העם, ואף זרק עליהם דם.

מכך נוכל ללמוד, שדווקא בשל חשיבותם העליונה של ההתעלות, ואף של הניתוק לפעמים מהחיים הרגילים, ובשל עוצמתם הוודאית, בבחינת "והיה שם", יש צורך אקוטי בקשר כלשהו של הסכמה בין הגוף לנשמה, כמין מגדלור שמהבהב מדי פעם ומזכיר את היעד העיקרי, והוא תיקון החיים עצמם.

הרא"ה קוק מבהיר לנו מהו אותו תמרור ומגדלור, ששום סערה לא תוכל לו: "התשובה עם חפץ זיכוך המידות". חפץ זיכוך המידות, שלעתים נראה קטנוני ויומיומי, הוא הביטחון הגדול ביותר מפני ניתוק מסוכן שיכול לפעמים להיות "מעצור" בעיני רבים וטובים מצעידה בשבילי התורה, דווקא אל ניתוק של התעלות וחיים טובים.

יעקב נוקד (38). תושב קיבוץ שלוחות (שלפים). נשוי ללירז. אב לאלה. איתמר ומעיין. עומד בראש בית מדרש "קדם" לתורה ועבודה בשדה אליהו. ומלמד יהדות בתכנית המנהיגות של ארגון "השומר החדש" בצפון. ובתכנית "חקלאות בעמק".

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום [unsubscribe](mailto:unsubscribe@kdati.org.il) בעזרת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il